

tale, si alioqui non est contra votum, neque contra aliquod speciale præceptum, sed erit imperfectio magna, aut peccatum veniale, propter indecentiam status.

13. Quocirca, si loquamur præcise ex generali obligatione voti paupertatis, non possumus hoc damnare ut peccatum mortale per se, et ex genere, quia ex vi talis voti, non promittit aliquis nihil habere superfluum, sed solum nihil habere proprium, nec per modum proprii, id est, etiam usum vel administrationem sine facultate non usurpare; si ergo hoc servetur circa rerum abundantiam, non violatur paupertatis votum generatim sumptæ, si in generali tantum ratione sua sumatur. At vero, si quis vel ex speciali intentione, vel ex particulari regula, juxta quam paupertatem vovet, obligetur ad specialem carentiam rerum superfluarum, tunc si votum est absolutum, et non includit conditionem hanc, *sine licentia superioris*, tunc non excusabitur a transgressione voti propter injustam licentiam, etiamsi excusetur a peccato proprietatis, ut supra in simili tactum est. Ex hoc vero capite vix poterit judicari peccatum mortale, nisi ibi sit satis expressa et specifica intentio voventis, vel ubi per statum religionis sufficienter declaratum sit illam esse materiam voti. Ex accidenti vero existimo sæpe esse posse peccatum mortale in hac superfluitate ratione scandali, quod vergit in magnum nocumentum et dissipationem religionis. Item ratione cooperationis, vel inductionis superioris ad concedendam talem licentiam, in quo ipse, per se etiam loquendo, graviter peccat, si excessus nimius sit, quia infideliter agit, et injuste, vel contra legalem justitiam, et contra commune bonum, vel contra distributivam, inæqualiter dispensando res communes, vel contra commutativam, abutendo sua potestate.

14. *Corollarium: licentia irrevocabilis nunquam est valida.* — Ex his vero tandem sequitur licentiam superioris nunquam posse ad hoc valere, ut liceat religioso possidere aliquid cum proposito non relinquendi illud, etiamsi superior velit, seu licentiam revocet, quia hoc esset habere rem animo proprietario, quod consequenter esset habere proprium, ad quod non potest superior licentiam dare, juxta c. *Cum ad monasterium*, de Statu Monach. Et ideo non potest Prælati, etiamsi maxime velit, dare hanc licentiam irrevocabilem, quia hoc virtualiter esset in voto dispensare, quod facere non potest; et ita docent Antoninus,

Turrecremata, Sylvester, et alii, locis supra citatis, et tanquam manifestum supponit Corduba, in Summa, quæst. 54, notab. 2. Idemque supponit communis opinio Doctorum, dicentium non esse validam professionem sub conditione, ut liceat retinere aliqua bona cum facultate irrevocabili, ut supra late retulimus, disputando de forma profitendi; nam illa conditio censetur esse contra substantiam paupertatis; ergo etiam illa licentia est contra idem votum; nunquam ergo potest esse valida. Unde etiam fit ut nunquam possit propter talem licentiam licite occultari res superiori, ita ut ab ipso auferri omnino non possit, quia hoc repugnat facultati, quam necessario debet retinere superior, quam sibi adimere non potest per licentiam a se datam; non est autem idem de licentia custodiendi rem sub clave, et deferendi illam etiam ad distantem locum, vel per multum tempus, quia hoc non ita intrinsece repugnat paupertati, sicut illud prius, quamvis satis inordinatum sit, et vix possit excusari, nisi in aliquo raro casu. Advertendum est autem in hoc puncto sermonem esse de Prælati respectu sui ipsius, vel superiorum Prælatorum; sic enim nullus potest dare licentiam irrevocabilem, vel a se, vel a suo superiore; potest tamen dare licentiam irrevocabilem ab omni inferiori Prælato, quia hoc intrinsecum est cuicumque facultati, nec tunc peccabit religiosus possidens aliquid cum proposito non relinquendi illud ad arbitrium Prioris, vel Abbatis, donec Provincialis, vel Generalis, a quo habet, ut supponimus, absolutam et legitimam facultatem, illam auferat. Et hac ratione potest Papa dare licentiam religioso habendi aliquid, quod ab omnibus Prælati religionis auferri non possit, quia potest dare licentiam irrevocabilem ab ipsis, quamvis ab ipsomet Papa revocari possit, ut latius infra dicemus, agentes de dispensatione voti hujus, et videri potest Corduba supra, et Navar., comm. 2, n. 14 et 15.

CAPUT XIII.

UTRUM RELIGIOSUS, POST FACTAM PROFESSIONEM, VEL RELIGIO, NOMINE ILLIUS, RETINERE POSSIT USUMFRUCTUM.

1. *Ratio dubitandi.*—Ratio dubitandi desumitur ex eo quod interdum religiosus, post solemnem professionem factam, licite retinet usumfructum bonorum quem antea habebat, sine directo dominio illorum; ergo hoc votum

non obligat semper ad non retinendum aliquid, ut proprium. Antecedens patet, quia post professionem sæpe religio gaudet illo usufructu; non potest autem gaudere, quia in ipsam translatus sit jus, nam ususfructus sicut non potest alienari invito principali domino, ita nec potest in alium transferri, ut notavit Molina, tom. 1 de Justitia, tract. 2, disp. 7; Sarmiento, lib. 3 Select. Quæstionum, c. 9; Covar., 4 Variar., c. 8, n. 7; et Gama, decis. 299; ergo in tantum monasterium fruitur, in quantum jus fruendi manet in ipsomet religioso; unde nunquam monasterium fit proprie usufructuarium, quia non fruitur nomine suo, sed nomine alterius; ergo jus ipsum fruendi manet semper in persona.

2. Duæ vero quæstiones hic sunt distinguendæ. Una est, an commoditas ususfructus omnino extinguatur per professionem. Alia est, si non extinguatur, apud quem maneat tam illa, quam jus ad ipsam. Priorem quæstionem tractat glossa in c. *Si qua mulier*, 19, q. 3, et in summa respondet non extinguere ususfructum, et consequenter non amitti utilitatem ejus. Idem sequitur Panormitan., in c. ultimo de Pignor., n. 2; Sylvest., *Religio*, 6, in princip., et communiter Doctores, qui non afferunt speciale jus, quo id probent, sed solum generalia jura, quæ asserunt bona seu jura religiosi transire in religionem. Quod quidem non videtur multum efficax, ut ex dicendis constabit.

3. *Dubitatio: ad quem transeat jus ad usumfructum, et ipse ususfructus.*—Ut ergo ratio et veritas hujus resolutionis intelligatur, et objectioni factæ satisfiat, circa secundam quæstionem pro certo supponendum est, usumfructum non posse manere apud religiosum professum quoad utilitatem et commoditatem fructuum; quia non potest illos percipere, nec illorum dominium acquirere, nec in proprios usus sua auctoritate convertere; omnia enim hæc repugnant voto solemnem paupertatis, et ita in hoc omnes auctores conveniunt. Unde qui dicunt usumfructum non extinguere per professionem, consequenter asserunt quoad utilitatem transire in religionem. Et ob eandem causam hoc ipsum limitant, ut Sylvester adnotat, ut locum habeat in religionibus quæ possunt habere proprium in communi, quia aliæ non possunt habere fructus aliquos, vel proventus. De jure vero ad ipsos fructus, in quo proprie ususfructus consistit, non eodem modo loquuntur

dicti auctores; nam Panormitanus absolute ait non extinguere, ut monasterium habeat usumfructum in vita ingredientis; habere autem usumfructum, est habere ipsum jus; ergo sentit jus ipsum transire ad monasterium. Et ita etiam Sylvester simpliciter ait transire usumfructum in monasterium, citans Innocentium, in c. *In presentia*, de Probat., ubi in particulari de usufructu non loquitur, sed in generali, omnia jura religiosi transire in monasterium. Et idem tenet expresse Gigas, q. 57, de Pensionibus, n. 2 et 9, juxta quam sententiam facile respondetur objectioni factæ, negando assumptum, quia post professionem nullum jus ad fructus manet apud religiosum, sed in religione pro tempore vitæ ipsius. Contra hanc vero sententiam obstat ratio tacta, quod repugnat naturæ ususfructus transire ab una persona in aliam.

4. Propter hoc dicunt alii, jus quidem manere in persona ipsius religiosi, quamvis commoditas transeat in monasterium; ita loquitur Bartolus, in dicta Authentica *Ingressi*, n. 42; quem sequitur Antonius Gomez, lib. 48 Tauri, n. 8, ubi refert plures alios, qui non omnes loquuntur de hoc particulari puncto, sed generatim, quod ususfructus non extinguatur per professionem, ut patet ex glossa in Authent. *Ingressi*, C. de Sacrosanctis Eccles., juxta quam sententiam ad objectionem a nobis factam respondet Bartolus, monachum, quantum ad sui commodum, non posse habere proprium, tamen in commodum monasterii aliquando posse illud retinere; quod solum confirmat argumento a simili, ex l. *Cum filio*, ff. de Legatis prima. Et quidem, si tantum consideremus statum perfectionis, et rationem ob quam religiosus privatur omni proprietate bonorum, nihil repugnat hoc jus manere in religioso quasi materialiter, vel (ut sic dicam) quasi mortuum quoad ipsum, ad eum modum quo manet vinculum matrimonii in conjugato professo ex licentia conjugis. Unde potest confirmari hæc opinio, quia hic cessat omnino ratio legis, quæ vetat religiosum retinere aliquod jus; cessat autem et negative, quia carentia talis juris est impertinens ad perfectionem; et contrarie, quia cederet in detrimentum totius religionis, si tale jus separaretur a persona, quia non posset transire in religionem, et consequenter religio amitteret totum commodum ususfructus. Quæ sententia sic explicata est probabilis, et potest facile defendi; mihi tamen non omnino probatur,

quia est exceptio a jure communi, in eo non satis fundata, et sine necessitate, ut ostendam. Item, quia alias non posset reddi sufficiens ratio cur pensio extinguatur per professionem, quia jus posset manere in religioso, et utilitas in religione. Item non posset ratio reddi, cur extinguatur ususfructus etiam in religione quæ non est capax proprii in communi, quia, licet perciperet fructus, non ideo habebit proprietatem aliquam in communi, quia jus nunquam esset apud ipsam. Denique facile fingi possent alii casus, in quibus ob eandem rationem religiosus professus posset retinere dominium sine propria commoditate.

5. Propter hæc ergo alii dixerunt usumfructum extingui per votum solemne paupertatis, quia jus illius nec in religioso manere potest, neque in religionem transferri, quia illud repugnat voto, hoc vero repugnat naturæ ususfructus. Quam opinionem refert Panormitanus supra, et videtur tandem eam tenere glossa in d. c. *Si qua mulier*, in fine, ubi illam confirmat, quia ususfructus extinguitur morte, non tantum naturali, sed etiam civili, ut videre licet in auctoribus supra citatis, et in Angelo, et Sylvest., verbo *Ususfructus*; et Molin., dict. tract. 2, disp. 9. Sed professio est quædam mors civilis, c. *Placuit*, 16, q. 1; ergo. Secundo confirmatur, quia pensio est quidam ususfructus, vel saltem ususfructui comparatur; sed illa extinguitur per professionem religiosam, ut obtendit Gigas, citato loco, ex c. *Beneficium*, de Regular., in 6, ubi nomine beneficii, juxta communem interpretationem, pensio intelligitur; ergo.

6. Nihilominus quoad hanc partem non censeo recedendum a communi sententia, tum propter auctoritatem ejus; tum quia est magis favorabilis religioni; tum etiam quia est consentanea generalibus regulis juris communis, in d. Authent. *Ingressi*, cum similibus, quas etiam consuetudo ita interpretata est. Nec oportet limitationem adhibere in ususfructu quem pater habet in bonis adventitiis filii, quam quidam adhibent dicentes, si pater profiteatur in religione, extingui ususfructum, quia amittitur patria potestas, ut videre licet in Sylvestro supra, et Panorm., in c. *In præsentia*, de Approbationibus, n. 57, ubi cum Bartolo aiunt, in eo casu dimidiam partem ususfructus amitti, et dimidiam relinquere in monasterio; Covar. autem, in c. 2 de Testamentis, n. 8, absolute sentit tunc finiri ususfructum, et manere apud filium. Communior autem sententia est, eandem esse

rationem de hoc usufructu, et de quolibet alio, quam sequuntur moderni supra citati, et Pinel., in lib. 1, c. de Bon. matr., p. 1, n. 47; et Navarrus, 2, de Regularib., n. 55. Quam sententiam nunc ut veriore supponimus, quia solum obiter rem hanc attingimus, non enim tractamus nunc quæ bona professi transeant in monasterium. Hoc ergo supposito, quod commoditas ususfructus in monasterio perseveret, ad objectionem factam probabiliter credimus responderi posse, etiam jus fruendi, atque adeo simpliciter usufructum, remanere in monasterio, et non in persona ipsius religiosi, ut sentiunt nonnulli ex dictis auctoribus, et expressius Gigas, n. 9, dicens, esse speciale in favorem religionis, ut ususfructus transeat in monasterium, et a persona usufructuarii recedat, et tamen non extinguatur, argumento (inquit) legis *Sunt Personæ*, ff. de Relig. et sumptib. funer., quatenus ait, in ambiguis religionum questionibus nonnunquam strictam rationem omitti solere; nam summa est ratio, quæ pro religione facit; citat etiam in eadem sententiam Aretinum, in repet. dictæ Authenticæ *Ingressi*. Ad quod etiam juvare potest, quod Innocentius supra notat, monasterium non esse proprie hæredem religiosi; sed, sicut persona religiosi incorporatur monasterio, ita etiam jura illius incorporari eidem; atque ita hunc transitum esse alterius rationis ab omni alia alienatione vel translatione, ideoque in favorem religionis habere locum etiam in usufructu.

7. *Quid de pensionibus judicandum.* — Et ita responsum est ad priorem difficultatem; ad aliam vero, de pensionibus, quæ in ultima opinione tangebatur, quantum ad præsens spectat, respondemus idem fore dicendum de illis, quod, scilicet, per se non repugnant voto solemnem paupertatis, si Pontifices voluerint jus pensionarii cum illa amplitudine conferre, ut ipso facto per professionem transiret in religionem; nunc autem non ita confertur pensio, sed ut immutabiliter (ut sic dicam) adhæreat pensionario, nec possit ullo modo in alium transferri sine auctoritate Papæ, quod constat magis ex consuetudine, et communi interpretatione Doctorum, quam ex aliquo jure expresso. Et reddi potest congrua differentia inter ipsam, et alium usufructum mere temporalem; nam pensio est onerosa ecclesiastico beneficio, et ideo servitus illius dicitur, et ex hac parte est odiosa et restringenda, nec respectu illius ita habet locum fa-

vor religionis, nam etiam extinctio illius in rei sacræ commodum, atque adeo in favorem religionis cedit.

CAPUT XIV.

UTRUM LICEAT RELIGIOSIS HABERE ANNUOS REDITUS SEU BONA STABILIA EX SUPERIORIS LICENTIA.

1. Ultimo dubitari potest circa hanc bonorum mentionem seu possessionem, an liceat religiosi possidere in particulari bona immobilia, seu stabilia, illisque uti, de licentia superioris. Et ratio dubitandi est, quia habere hujusmodi bona et dominia, præsertim quoad usufructum, est habere proprium; nam est esse usufructuarium; sed superior non potest dare licentiam ad habendum proprium; ergo. Confirmatur præcipue ex Concilio Trident., sess. 25, c. 2, de Regular., ubi sic statuit: *Nec deinceps liceat superioribus bona stabilia alicui regulari concedere, etiam ad usufructum, vel usum, administrationem, aut commendam.* Per quæ verba non videtur Concilium voluisse novum genus paupertatis introducere ad illud obligando, cum hoc opus consilii sit, non præcepti; solum ergo explicat voti obligationem, eamque servari præcipit. In contrarium autem est, quia talis possessio cum non habeatur nomine proprio, sed Prælati, et dependenter a voluntate ejus, non potest dici proprietaria, quia neque in re, neque in modo illa est possessio domini; ergo quamvis bona, quæ possidentur, immobilia sint, non propterea fit proprietaria possessio; nam illud materiale et accidentarium videtur. Nec etiam est proprietaria ratione ususfructus, quia ille non est juris, sed facti, quia non proprio nomine, sed alieno, et dependenter a voluntate alterius, tales fructus recipit; in perceptione autem et consumptione fructuum solum quoad factum, non est per se proprietas nec proprietarius usus, secluso proprio jure, et interveniente Prælati facultate. Confirmatur ex usu, quia moniales possident vitalitios census, et percipiunt, et consumunt fructus eorum, quam consuetudinem damnare non possumus, cum a Pastoribus Ecclesiæ, scientibus et videntibus, generaliter fere tolerata, imo et probata sit.

2. *In duplici sensu excitari potest hæc questio.* — Hæc questio disputari potest, vel de tempore ante Concilium Tridentinum, vel post illud, et de utroque sensu breviter dicemus,

quia resolutio unius conferet ad intelligentiam alterius. De priori ergo tempore est opinio affirmans, ex vi voti paupertatis non licere habere hoc genus peculii, etiam de licentia superioris: ita sentit Gerson, Alphab. 23, p. 1, et eam esse plurium Doctorum ait Cordub., d. q. 54; solum vero designat Gerardum et Pirrinum, in tractatu de Dispensatione Ecclesiæ, qui habetur in libro, Monumenta ordinis Minorum. Fundamentum est supra tactum, quod ita declarant propter rationem in contrarium, quia, licet hoc non sit absolutum dominium, est nihilominus aliquale dominium utile, quale est illud, quod habet filius de licentia patris, vel servus de licentia domini; hoc autem religioso repugnat, qui magis est incapax domini quam filius vel servus. Et in confirmationem hujus sententiæ allegantur omnia jura, quæ prohibent religiosos habere proprium, quæ parum ad rem faciunt, quia hoc est quod inquirimus, an hoc sit proprium. Confirmatur tandem, quia hic modus peculii est proxima occasio plurium abusuorum contra disciplinam religiosam; ergo per se malum est, et licentia ad illud est invalida; non potest ergo excusare proprietatem.

3. Nihilominus contraria sententia communis est Canonistarum cum Innocentio, in c. *Insinuante*, Qui cler. vel vovent., quam ex eodem textu colligunt; idem sentit Joannes Andr., in regula *Non est obligatorium*, de reg. jur., in 6, ubi ait non esse illicitum statutum, ut unicuique religioso detur certa portio ad suos necessarios usus; quod dictum probant Decius, in c. *Edoceri*, de Rescriptis, n. 5; Abbas, in c. *Cum ad Monasterium*, de Statu Monach., n. 8; Gregorius Lopez, leg. 14, tit. 7, partita 1. Tenet etiam Calderinus, in c. 2, de Reg.; Sylvest., verb. *Abbas*, q. 3, punct. 7; et Navar., comm. 2, de Regular., n. 9, 14 et sequentibus; et Corduba supra, Azor, t. 1 Instit. Mor., lib. 12, c. 9, q. 2; Vasquez, in opusc. de Redit. Ecclesiast., c. 3, dub. 11, n. 11. Quæ opinio fundatur præcipue in ratione superius facta, potestque confirmari ex c. *Cum ad Monasterium*, ubi sic dicitur: *Neque alicui committatur aliqua obedientia perpetuo possidenda tanquam in sua sibi vita locetur; sed cum oportuerit amoveri, sine contradictione qualibet revocetur.* Ex quibus verbis a contrario sensu colligo, si obedientia, vel administratio non concedatur in perpetuum, sed revocabilis ad nutum, non fuisse tunc illicitam, nec contrariam paupertati. Item in c.